

ΝΤΕΪΦΙ

19

1500 ΔΡΧ.

περιοδικό για το τραγούδι

κι όλα τ'άλλα

Μαρίκα Νίνου
Κώστας Καπλάνης
ΒΑΣΙΛΗΣ ΣΟΥΚΑΣ
*Ένας ψάλτης
με κλαρίνο*
Ι.Μ. ΧΑΤΖΗΦΩΤΗΣ
Γερά και κοσμικά

**ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ
ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ**

*Jim Karras - Έλληνες μουσικοί στην Αμερική
Φινλανδικές Ρεμπέτικες κομπανίες
Το Ισραήλ τραγουδάει ελληνικά*

ΜΑΝΩΛΗΣ Ο "ΥΠΑΡΧΩ"

**Ο ΜΟΥΣΙΚΟΣ ΘΗΣΑΥΡΟΣ
ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ**

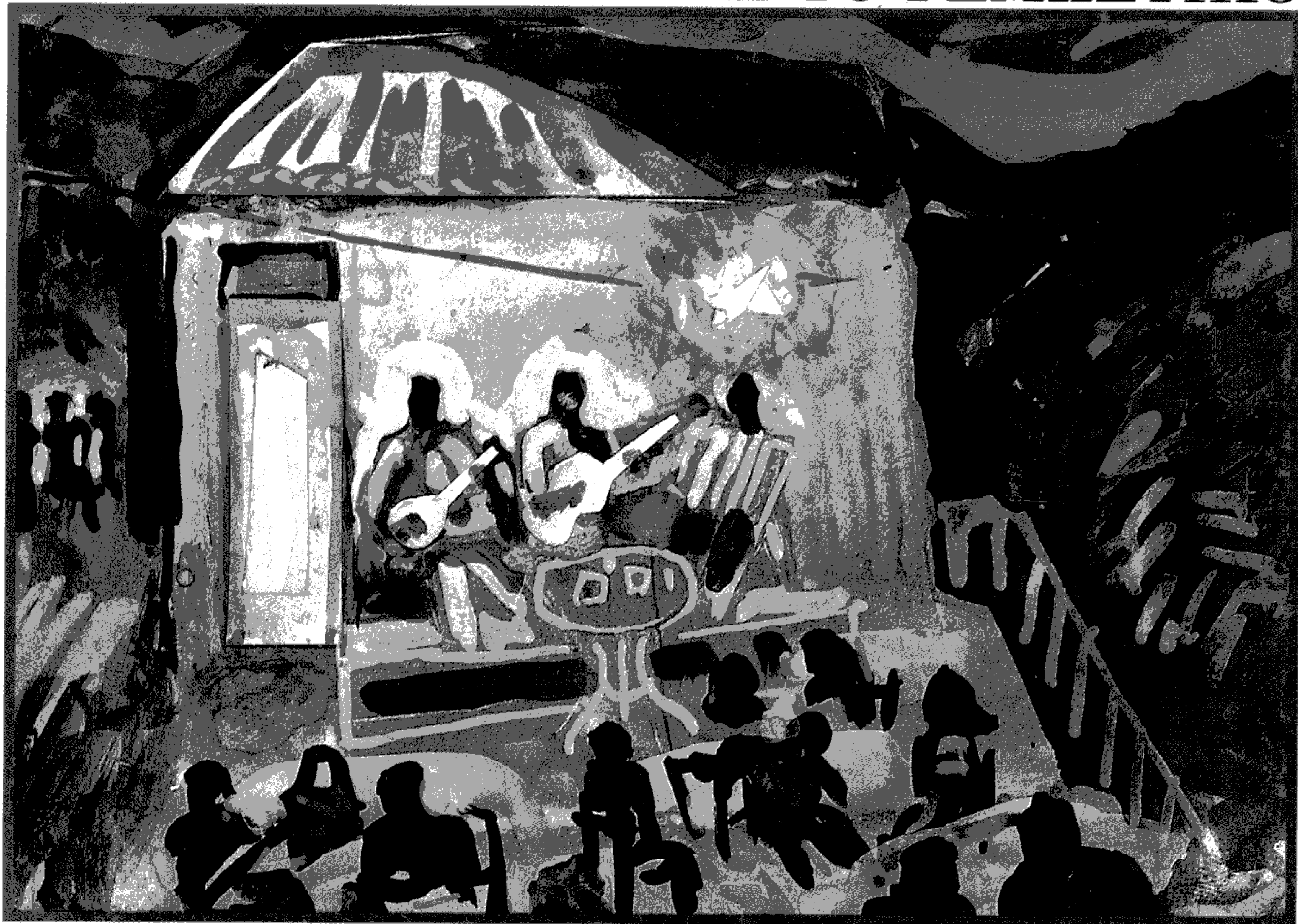
Ποίηση και τραγούδι του Τάκη Σιμώτα

**ΟΤΑΝ ΘΑ ΛΑΜΨΗ
ΠΑΛΙΝ Η ΑΣΤΡΑΠΗ!..**

ΣΥΜΠΟΣΙΟ ΓΙΑ ΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ του Ράλλη Κοψίδη

Ντίνος Χριστιανόπουλος

Η ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΤΟ ΡΕΜΠΕΤΙΚΟ

Κωνσταντινούπολη - Σεπτεμβριανά του Στέλιου Ελληνιάδη

Χρυσό Κλαρίνο

ΓΙΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΤΟΝ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟ

 ντέφι

Χρυσό κλαρίνο

ΓΙΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΣ

Χορεύοντας στ' αστέρια

Κυκλοφορεί τον Δεκέμβριο

ΝΤΈΦΙ

Είμαστε ακόμα ζωντανοί...

Γραφείο Έκδοσης
Σόλωνος 85 - Αθήνα 106 79
τηλ.: 3629 569
Φαξ: 3641 334

Εκδότης
Σωτήρης Νικολακόπουλος
Υπεύθυνος Σύνταξης
Στέλιος Ελληνιάδης
Σ' αυτό το τεύχος συνεργάστηκαν:

Νίκος Ζουρνατζίδης
Βασίλης Κατσιφής
Ιωάννα Κλειάσιου
Νίκος Κόλλιας
Γιώργος Κοντογιάννης
Ράλλης Κοψίδης
Τάκης Σιμώτας
Γιάννης Χατζηφώτης
Ντίνος Χριστιανόπουλος
Γρηγόρης Ψαριανός
Ιδιοκτησία

Χ.Ελληνιάδου και Σια Ε.Ε.
Νομική Σύμβουλος
Βάσω Διαμαντοπούλου
Καλλιτεχνική Επιμέλεια

Ιωάννα Κλειάσιου
Φωτογραφίες
Σ.Ε. - Αρχείο Ντέφι
Θεσσαλονίκη
Νίκος Θεοδωράκης
Rock 100
Π. Μελά 15 & Τσιμισκή
τηλ.: 031-265708

Διορθώσεις
Κώστας Βλησίδης
Σελιδοποίηση-μοντάζ
Βιβλιοσυνεργατική
Φειδίου 18, τηλ.: 3844 332
Εκτύπωση
Πέτρος Μπάρμπης
Γερανίου 24

Τεύχος 19, έτος 14ο
Νοέμβρης-Δεκέμβρης 1995
Τιμή δρχ. 1.500

Ο πίνακας του εξωφύλλου είναι
έργο του Πάνου Παπανάκου
"Μπουζουξίδικο στον Πολύγυρο" '70

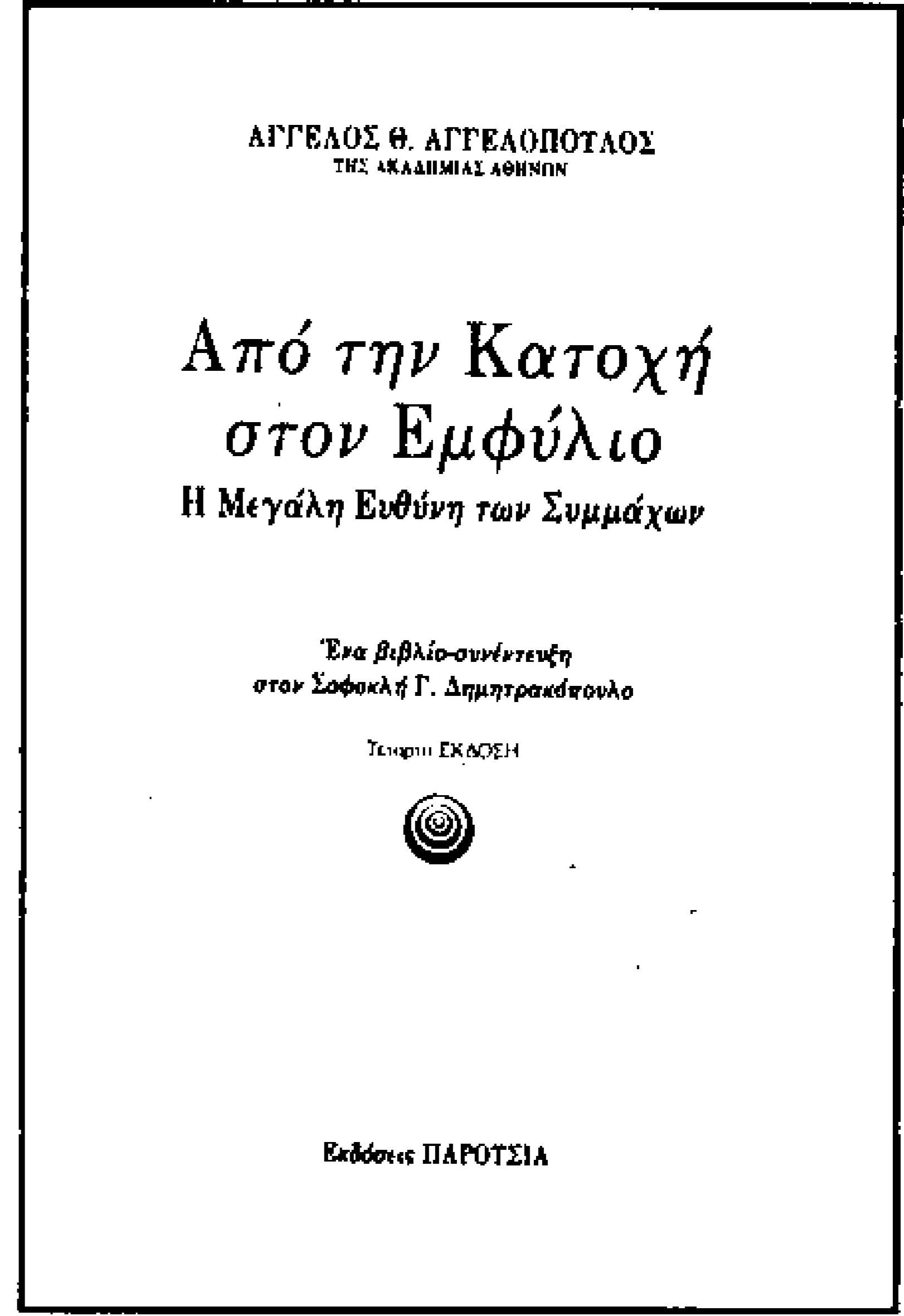
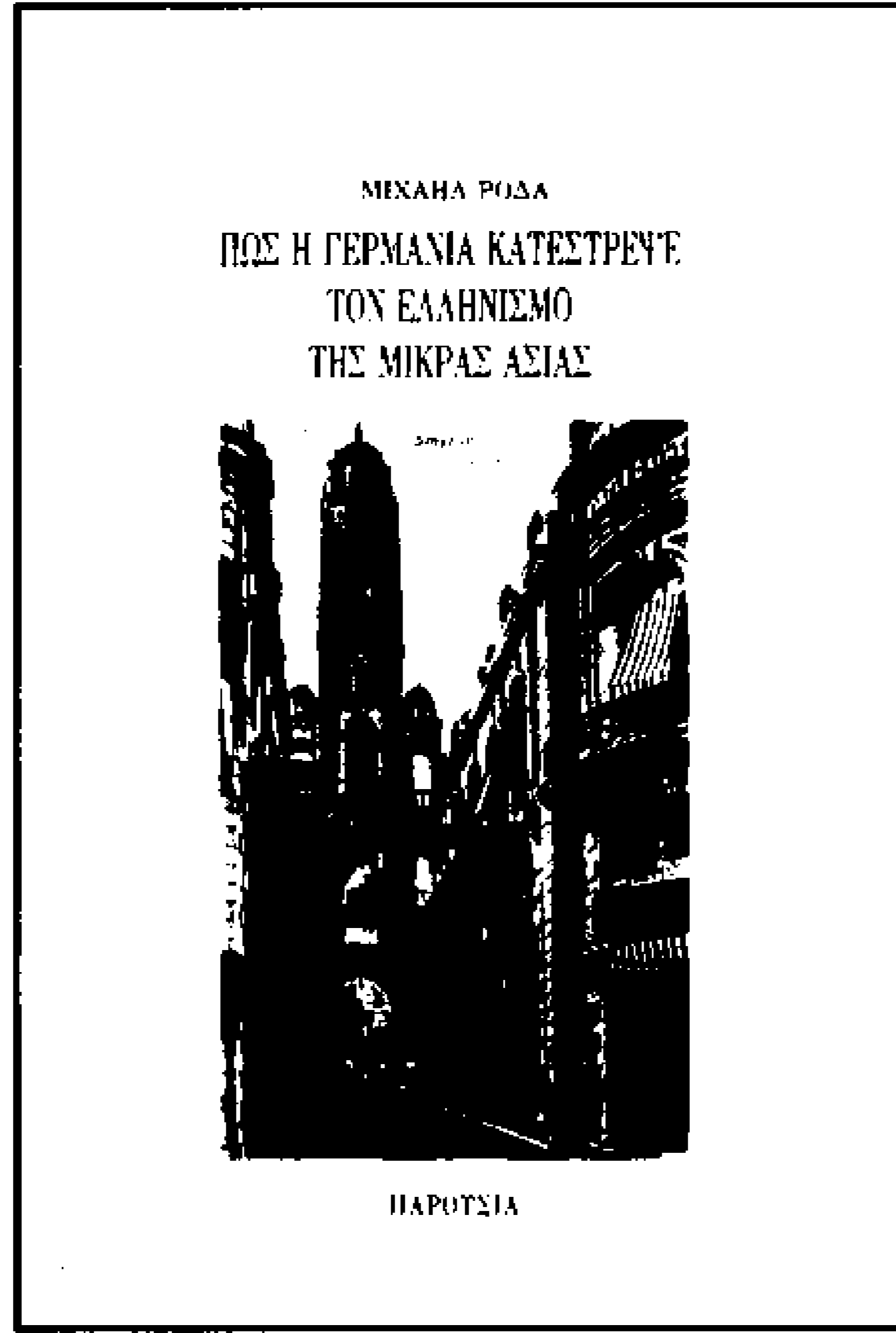
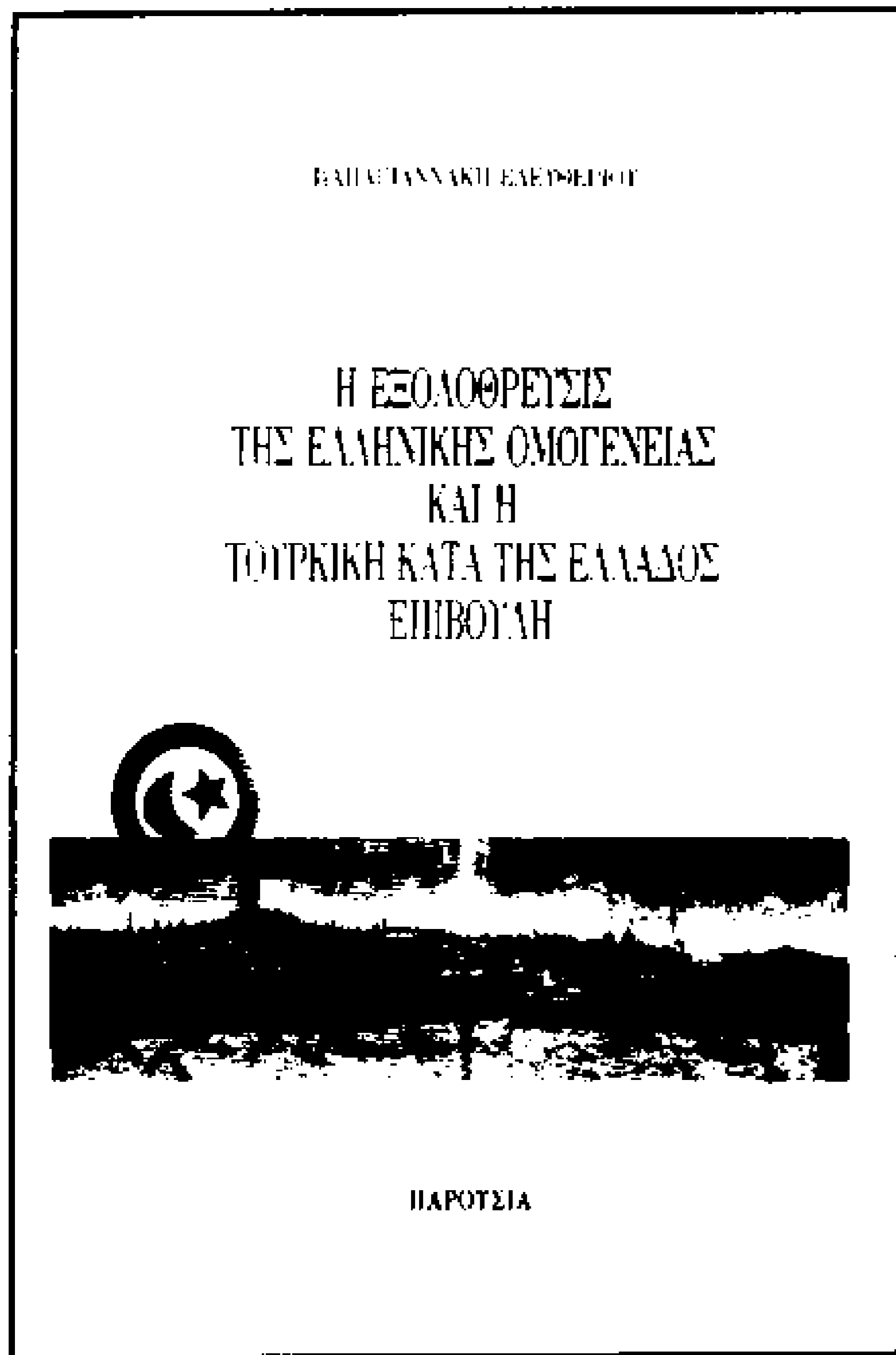
Πολλά πράγματα άλλαξαν τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια, στην Ελλάδα. Και ίσως, το σπουδαιότερο είναι ότι ο απλός πολίτης βρέθηκε να σύρεται από πρότυπα κοινωνικής συμπεριφοράς που, μέχρι πριν από λίγα ακόμα χρόνια, αποδοκιμάζονταν απ' την κοινωνία ή από μεγάλες ομάδες της που επηρέαζαν το σύνολο και λειτουργούσαν ανασχετικά.

Η αποδυνάμωση του αριστερού δημοκρατικού κινήματος, η αυξανόμενη ανυποληψία μεγάλης μερίδας των εκλεγμένων αντιπροσώπων του λαού, ακόμη κι αυτών με πρότερο έντιμο βίο, και η σύμπλευσή τους με τα "διαπλεκόμενα" κυκλώματα, η εξάπλωση της διαφθοράς μεταξύ των δημοσίων λειτουργών, η συγκέντρωση και άσκηση εξουσίας, πέρα και πάνω από τους νόμους και τους δημοκρατικούς θεσμούς, από το σύμπλεγμα των επιχειρηματιών-εκδοτών, η υποβάθμιση της παιδείας και της δικαιοσύνης, η περιθωριοποίηση των λαϊκών στρωμάτων και η απομάκρυνσή τους απ' τα κέντρα λήψης των αποφάσεων, η παραεξουσία, η εξάπλωση του οργανωμένου εγκλήματος, η συστηματική παραπληροφόρηση από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης... αποτελούν μερικά από τα συστατικά στοιχεία της νέας πραγματικότητας και διαμορφώνουν νέους κώδικες συμπεριφοράς. ➔

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή	1-2
Σχόλια	3-20
Η Θεσσαλονίκη και το Ρεμπέτικο, του Ντίνου Χριστιανόπουλου	21-31
Διεθνής Ένωση Φίλων της Ελληνικής Μουσικής (Δ.Ε.Φ.Ι)	33-34
Jim Karras, ένας Έλληνας στο Αμέρικα	35-44
Το Ελληνικό Τραγούδι στο Ισραήλ	45-50
Ρεμπέτικες Κομπανίες στη Φινλανδία	51-53
Όταν θα λάμψη πάλιν η αστραπή, του Ράλλη Κοψίδη	54-55
Πολιτιστική Μονοκρατορία του Τραγουδιού, του Τάκη Σιμώτα	56-62
Ιερά και Κοσμικά, του Γιάννη Χατζηφώτη	64-65
Πανελλαδική Κινητοποίηση για το Δημοτικό Τραγούδι	66-70
Θόδωρος Αγαπητός, του Νίκου Κόλλια	71
Ο Μουσικός Θησαυρός του Πόντου, του Νίκου Ζουρνατζίδη	72-74
Βασίλης Σούκας, ένας Ψάλτης με Κλαρίνο, του Βασίλη Κατσιφή	76-77
Οι Τελευταίες Μέρες με τη Μαρίκα Νίνου στο Μπρούκλιν	78-81
Ο Μανώλης ο "Υπάρχω"	82-85
Κωνσταντινούπολη, Σεπτέμβρης 1955, του Στέλιου Ελληνιάδη	86-88
Βιβλιοπαρουσίαση	90-93
Δισκογραφία	94-97
Δισκοπαρουσίαση, των Στέλιου Ελληνιάδη, Ιωάννας Κλειάσιου, Γρηγόρη Ψαριανού	98-102
Επιστολές αναγνωστών	103-104

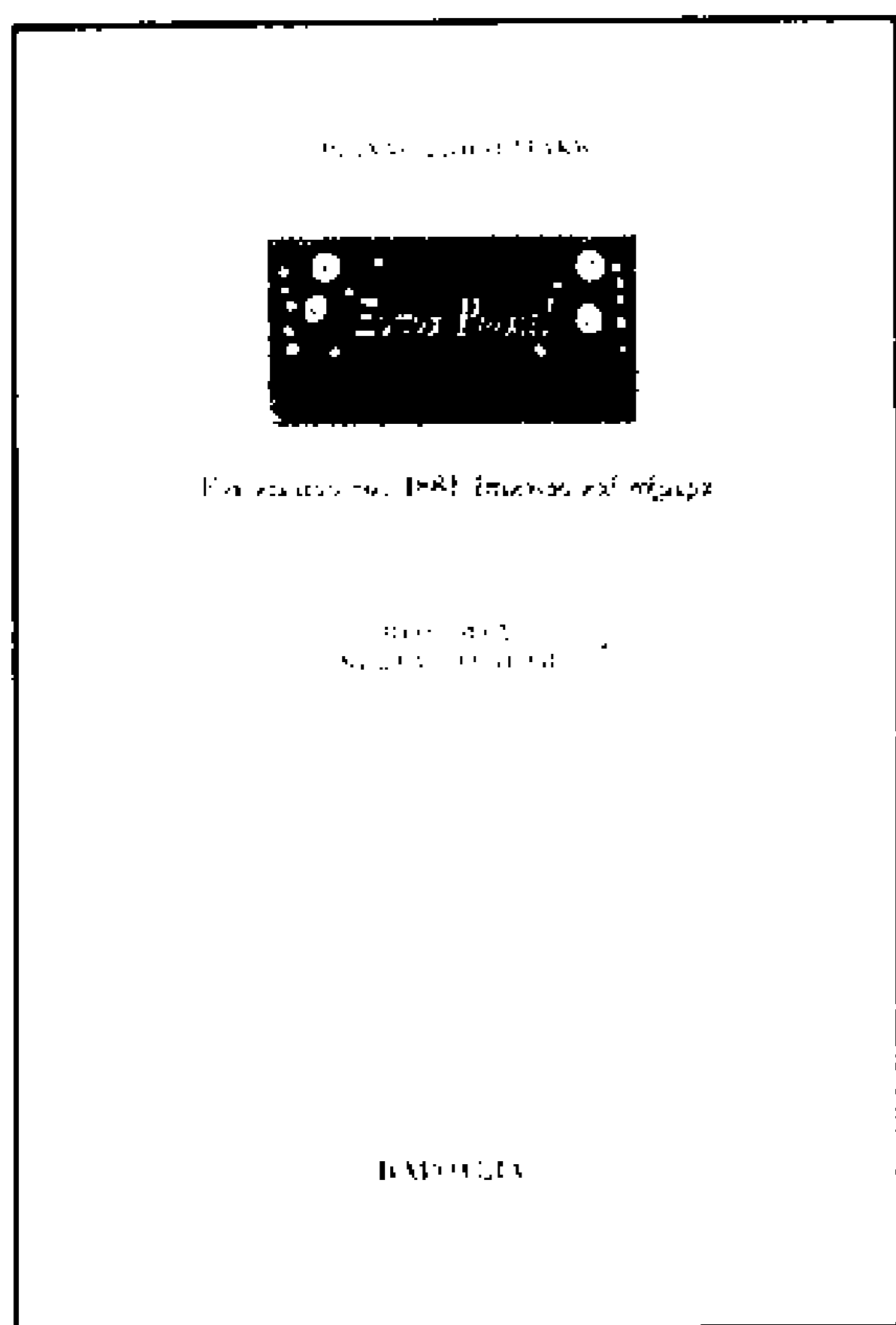
Κυκλοφορούν από τις εκδόσεις ΠΑΡΟΥΣΙΑ

Ένα ίσως από τα ελάχιστα βιβλία που ασχολούμενο με το πρόβλημα των Έλληνοτουρκικών σχέσεων εν γένει δίνοντας ιδιαίτερη σημασία και σε προβλήματα νομικής και στρατηγικής φύσεως, επικεντρώνεται στη διαλεύκανση των αιτίων των ζοφερών γεγονότων του '55 στην Κων/πολη. Γεγονότα που ακόμη και σήμερα παραμένουν σκοτεινά στη συνείδηση του λαού μας.

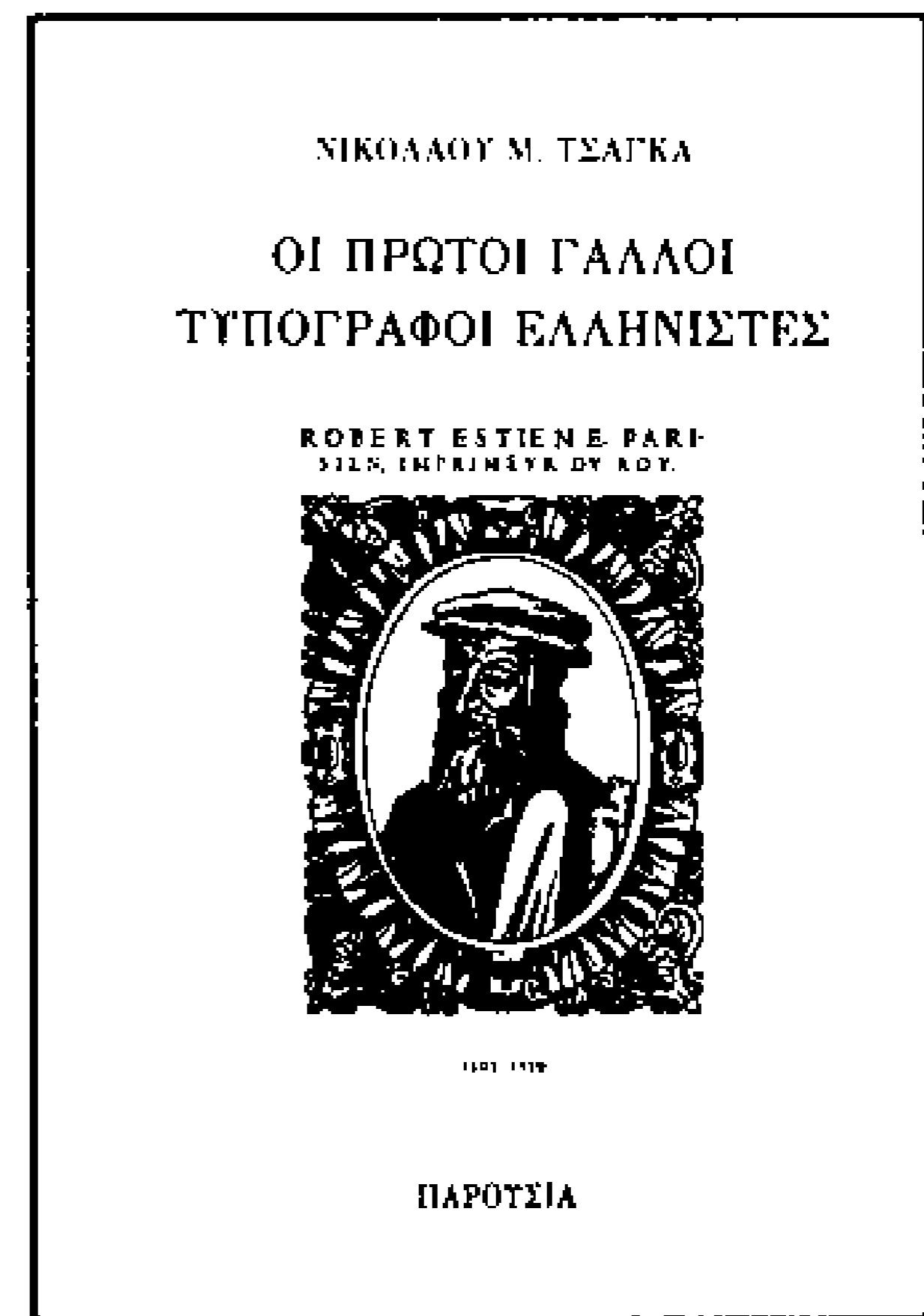
Έάν ήτο δυνατόν, καθ' ήν στιγμήν εύρισκετο ο Γερμανός στρατηγός εις την Μικρασιατικήν παραλίαν, ν' άκούση εκ τής νησιωτικής παραλιάς τας άράς και τά αναθέματα των ρακένδυτων και πεινασμένων προσφύγων, θά έπληροφορείτο διτι δύο φυλάς αναθεματίζουν ήμέραν και νύκταν, γονατιστοί και αίμόφυρτοι, τήν ΤΟΥΡΚΙΑΝ και τήν ΓΕΡΜΑΝΙΑΝ.

«Ακόμα δέν έγραψα τό βιβλίο (γιά τήν Έθνική Αντίσταση) που ήθελα και θέλω τόσο πολύ. Όταν άποσυρθώ από τίς σημερινές άσχολίες μου, θά γράψω αυτό τό βιβλίο. Τό χρεωστώ στον έαυτό μου και στην Ιστορία». Ο Άγγελος Άγγελόπουλος μέ τό βιβλίο αυτό εκπλήρωσε τό καθήκον του στον έαυτό του και τήν Ιστορία καταθέτωντας ταυτόχρονα μία από τίς σημαντικότερες μαρτυρίες γιά αυτή τήν περίοδο τής Ιστορίας μας.

Ιωάννου Α. Σπηλιωτάκη
Εύνα Ρωμιέ....
Ένα κείμενο του 1881 επίκαιρο
και σήμερα
(Πρόλογος Κώστα Σαρδελή)

Κυκλοφορούν ακόμη:

Νικολάου Μ. Τσάγκα
**Οί πρώτοι Γάλλοι
τυπογράφοι έλληνοιστές**

ΔΙΑΘΕΣΗ: Βιβλιοπωλείο ΠΑΡΟΥΣΙΑ Σόλωνος 94, Άθήνα, τηλ.: 3615147

ΜΑΡΙΑ ΒΕΪΝΟΓΛΟΥ

Το Μεγάλο Πλοίο

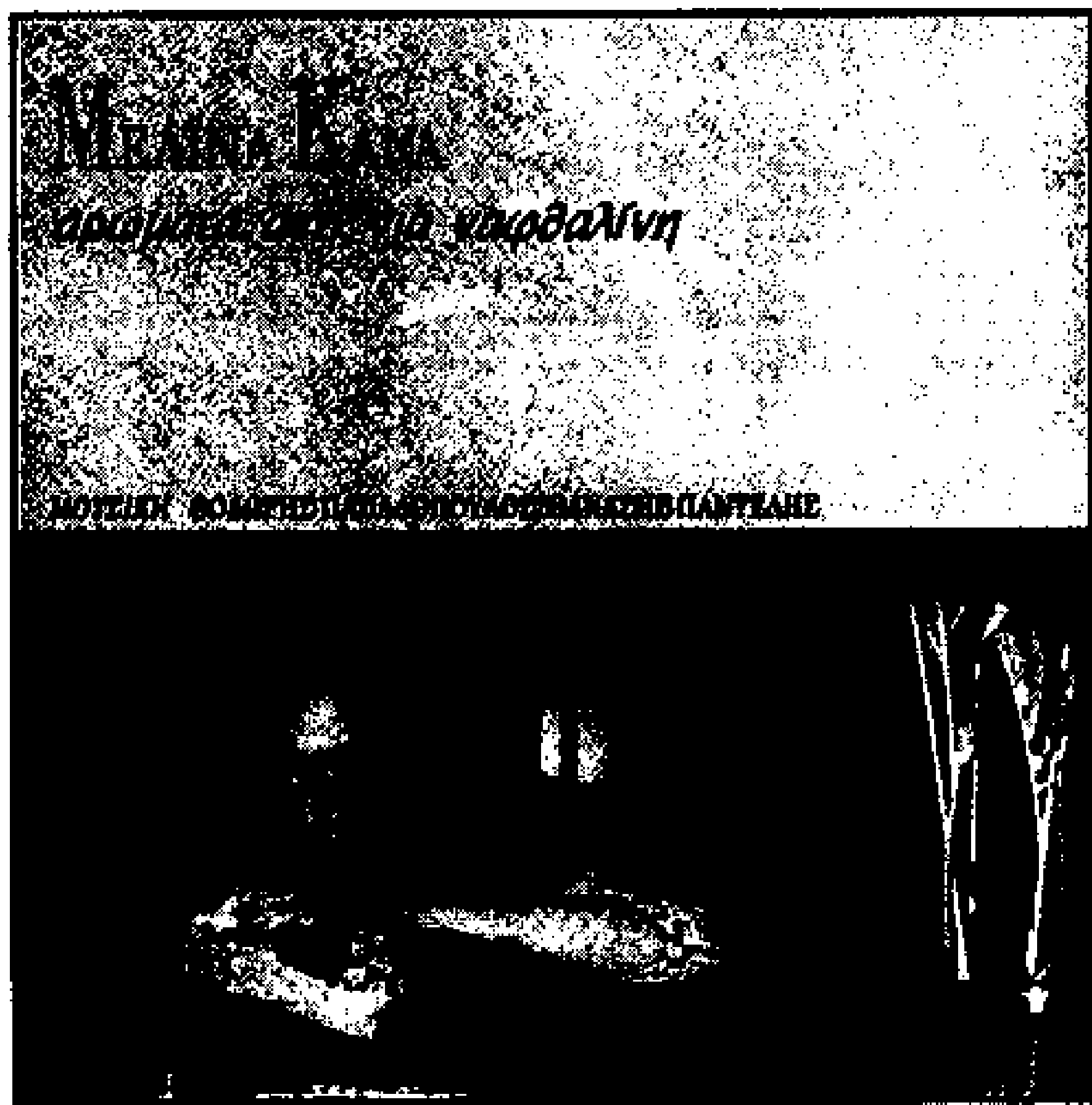
ΑΦΗΓΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΚΗ ΜΑΣ ΑΝΑΤΟΛΗ

Με ζωγραφιές του Ράλλη Κογίδη

ΕΚΔΟΣΕΙΣ Ντέφι

ΤΟ ΝΕΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

LYRA

ΜΟΥΣΙΚΑΙΣ

ΜΟΥΣΙΚΑΙΣ

Α. ΑΛΙΜΟΥ 76 ΑΡΓΥΡΟΥΠΟΛΗ 16452
ΤΗΛ. 99 38 888 FAX : 9935348

ΣΟΦΟΚΛΗ Γ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΑ
ΚΑΙ
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Όπως γράφει ο ίδιος στην
εισαγωγή του βιβλίου: «Ο
βιβλίο αυτό, που είναι
το αποτέλεσμα της

ΠΑΡΟΥΣΙΑ

ΣΟΦΟΚΛΗ
ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ
*Ίστορία
καί δημοτικό τραγούδι*

“Ένα βιβλίο πού έχει σκοπό, στή δύσκολη εποχή πού ζοῦμε, νά συμβάλλει στή διατήρηση τῆς ἐθνικῆς μας κληρονομιάς καί ταυτότητας.

Στίς σελίδες τοῦ βιβλίου παρουσιάζεται ἡ ἱστορία τοῦ γένους, ἀπό τήν βυζαντινὴ ἀκόμη περίοδο, μέχρι τό 1945.

Σελίδες 380, τιμή 3.500 δρχ.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΤΟ ΝΟΕΜΒΡΙΟ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ & ΠΟΙΗΜΑΤΑ

12 χαρακτηριστικά τοῦ ζωγράφου Γιώργου Κόρδη πού κοσμοῦν 12 κορυφαίες στιγμές τῆς ἐλληνικῆς ποίησης.

Παλαμᾶς, Ἐγγονόπουλος, Παπαντωνίου, Γκανᾶς, Βαγενᾶς, Μαλακάσης, Ἐφταλιώτης, Κοροπούλης, Γρυπάρης, Ἐλύτης, Σκαρίμπας, Σαχτούρης, Λόρδος Βύρων

Προλογίζει καί ἐπιμελείται
ο Ἡλίας Λάγιος

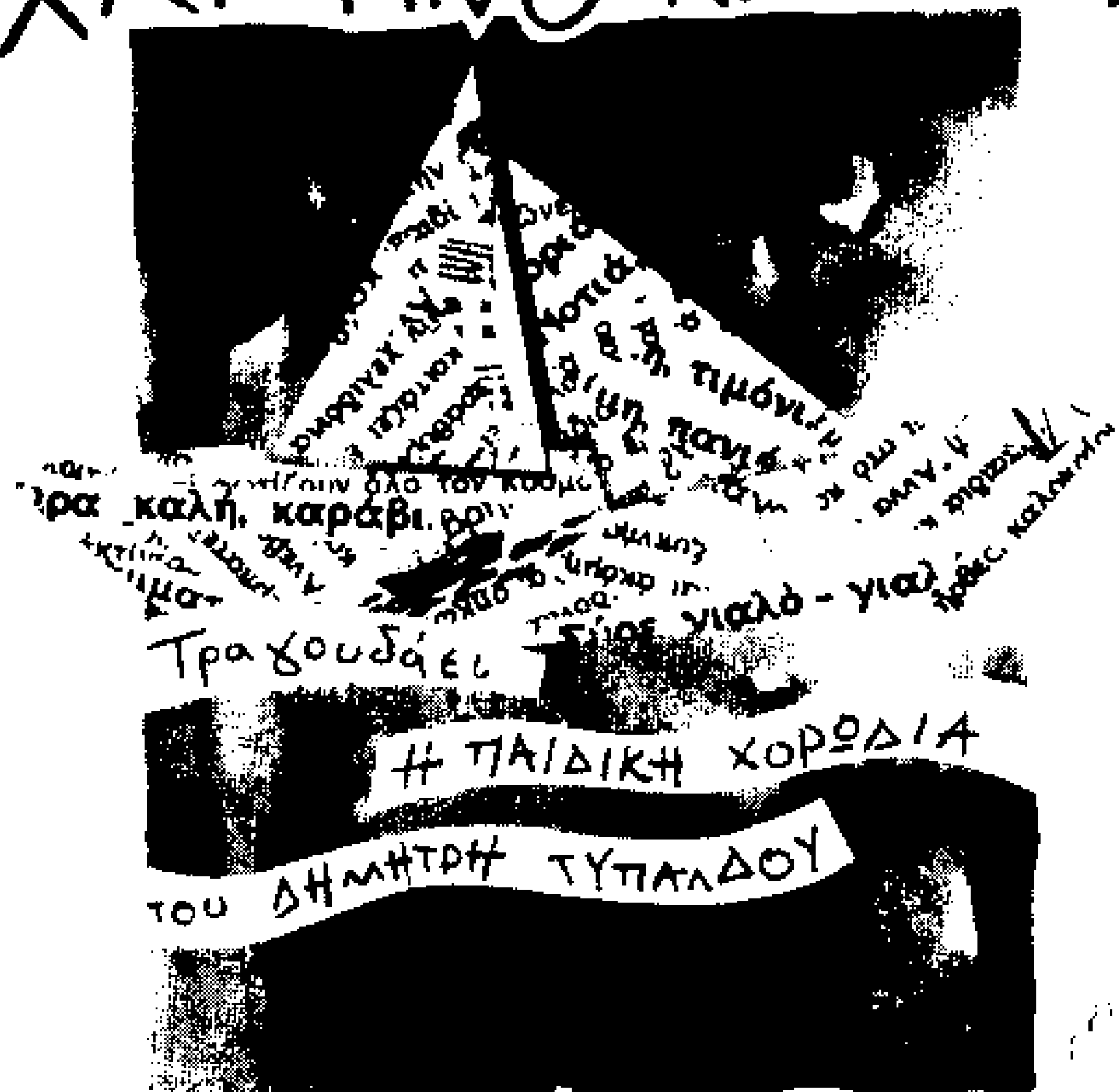
EROS Τια έσου αγαπών το Ελληνικό τραγούδι

ΜΑΝΩΛΗ ΓΑΛΙΑΤΣΟΥ "Της αγάπης το μαντήλι"

Τραγουδούν:
Γλυκερία
Ελένη Τσαλιγοπούλου
Νίκη Τσαϊρέλη

ΧΑΡΤΙΝΟ ΚΑΡΑΒΙ

ΝΟΤΗ ΜΑΥΡΟΥΔΗ "Χάρτινο Καράβι"

Τραγουδάει:
"Η Παιδική Χορωδία του Δημήτρη Τυπάλδου"

Μουσική του ΝΟΤΗ ΜΑΥΡΟΥΔΗ

ΠΕΤΡΟΥ ΒΑΓΙΟΠΟΥΛΟΥ - ΜΑΝΩΛΗ ΡΑΣΟΥΛΗ
"Βαλκανιζατέρ"

Τραγουδούν:
Ελένη Βιτάλη, Γλυκερία, Πέτρος Γαϊτάνος,
Πασχάλης Τερζής, Αγάθωνας Ιακωβίδης,
Λάμπρος Καρελάς, Θοδωρής Παπαδόπουλος,
Ανδρέας Καρακότας

στίχοι:
μανώλης ρασούλης
μουσική:
πέτρος δοχιόπουλος

ελένη βιτάλη
πέτρος γαϊτάνος
γλυκερία
αγάθωνας ιακωβίδης
ανδρέας καρακότας
λάμπρος καρελάς
θοδωρής παπαδόπουλος
μανώλης ρασούλης
πασχάλης τερζής
πέτρος βαγιόπουλος

ΒΑΛΚΑΝΙΖΑΤΕΡ

ΝΕΑ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΣΤΗ ΔΙΣΚΟΓΡΑΦΙΑ

Σπουδαία καταγραφή από την

Ομοσπονδία Ποντιακών Σωματείων Νότιας Ελλάδας

Η Ομοσπονδία Ποντιακών Σωματείων Νότιας Ελλάδας πήρε μια εξαιρετική πρωτοβουλία. Ξεκίνησε μια προσπάθεια να καταγράψει και να ηχογραφήσει όλους τους ποντιακούς σκοπούς, που έφεραν και εξακολουθούν να φέρνουν οι Πόντιοι από τις περιοχές του Εύξεινου Πόντου. Η θαυμάσια αυτή εργασία έχει σχεδόν ολοκληρωθεί.

Συνολικά έχουν χρησιμοποιηθεί 7 λυράρηδες, 3 γκάϊντες, 2 ζουρνάδες, 2 νταούλια, 2 ούτια, 1 βιολί και 1 φλογέρα, γύρω στους 18 μουσικούς που παίζουν τα 96 κομμάτια που θα περιληφθούν σε 6 δίσκους και θα κυκλοφορήσουν σε μία κασετίνα η οποία θα συνοδεύεται από δύο βιντεοκασέτες και ένα ένθετο με ιστορικά στοιχεία, με πληροφορίες για τη συγκεκριμένη δουλειά και παρτιτούρες της ηχογραφημένης μουσικής.

Ένας σπουδαίος οδηγός, όχι μόνο για τους επαγγελματίες μουσικούς και τα χορευτικά συγκροτήματα, αλλά και για τα αμέτρητα παιδιά που ακολουθούν τα βήματα των πατέρων τους, στους δεκάδες χορευτικούς ομίλους που δρουν σε όλη τη χώρα, αλλά και στο εξωτερικό. Μόνο στους 36 συλλόγους της Γερμανίας, χορεύουν χίλια παιδιά!

Περισσότερες πληροφορίες, μαζί με ένα ενδιαφέρον σκεπτικό, αντλήσαμε από τον **Νίκο Ζουρνατζίδα**. Τον δραστήριο Πόντιο που ίδρυσε και διευθύνει τον χορευτικό όμιλο "Αργώ". Χορευτής ο ίδιος, με πολύχρονη συμμετοχή στον όμιλο της Δώρας Στράτου, εκπαιδευτής και υπέρμαχος αυτής της παράδοσης, συνιδιοκτήτης του γνωστού ποντιακού κέντρου της οδού Πειραιώς "**Κορτσόπον**", σηκώνει το μεγάλο βάρος αυτής της μοναδικής παραγωγής - καταγραφής.

“**Σ**ε ανοιχτούς χώρους, η λύρα ήτανε ανύπαρκτη, γιατί δεν έχει δυνατό ήχο για να μπορεί να κατευθύνει ένα χορό σε μεγάλους κύκλους 500 - 600 ατόμων. Γιαυτό, χρησιμοποιούσαν ζουρνάδες, γκάϊντα, νταούλι, όργανα με μεγάλη ηχητική δύναμη για να καλύπτουν όλο αυτό το χώρο. Τώρα δεν χρησιμοποιούνται αυτά τα όργανα και πριν εκλείψουν τελείως, αποφασίσαμε -όσο

υπάρχουν ακόμα άνθρωποι, που έχουν νωπές μνήμες από τον Πόντο- να κάνουμε μια καταγραφή όλης της χορευτικής μουσικής, χωρίς τραγούδι, με όλα τα παραδοσιακά ποντιακά όργανα κι όχι μόνο τη λύρα. Όπου μπορούσαμε, τα παντρέψαμε μεταξύ τους. Φερ' ειπείν, ο ζουρνάς παίζει μόνος του, δεν είναι δυνατόν να τον δέσεις με άλλο όργανο, αλλά τη φλογέρα τη δέσαμε με λύρα. Όλα αυτά με νταούλι βέ-

βαια. ως συνοδευτικό όργανο. Πιστεύω ότι έχουμε πάρει τους καλύτερους καλλιτέχνες ή τουλάχιστον από τους καλύτερους που υπάρχουν. Βασικά χρησιμοποιήσαμε και μεις τα όργανα που χρησιμοποιούσε η κάθε περιοχή. Δεν τ' αλλάζουμε. ενώ θα μπορούσαμε κάλλιστα να αφαιρέσουμε το βιολί και να παίξουμε μερικούς σκοπούς με τη λύρα. αλλά αφού οι άνθρωποι χρησιμοποιούσαν βιολί. θα παίξουμε βιολί. Η καταγραφή ακριβώς γι' αυτό το λόγο γίνεται. για να μπορέσουμε να διακωνίσουμε μια μουσική η οποία χάνεται.

Ορισμένοι Πόντιοι καλλιτέχνες βάλανε αρμόνια, κιθάρες, ντραμς. άσχετα όργανα από την ποντιακή λύρα. που ηχητικά δεν δένουνε.

Αυτή η δουλειά είναι ένα δείγμα για το πώς παίζεται η ποντιακή μουσική. Ο κάθε λυράρης έπαιξε όλα τα κομμάτια που ήξερε. Σαν βάση είχαμε την περιοχή που κατάγεται και ποιες περιοχές μπορεί να παίξει καλά. γιατί υπάρχει ιδιομορφία. Αλλάζει η μουσική ριζικά. Δεν είναι δυνατόν ένας λυράρης να καλύψει όλο τον Πόντο. Άλλη η χροιά της κάθε περιοχής: η Νικόπολις. φερ' ειπείν. έχει μία ειδική χροιά που δεν μπορεί να την αποδώσει ο κάθε λυράρης. εκεί χορεύανε και καρσιλαμάδες. Γιαυτό. κατεβάσαμε τον Θεόφιλο από την Καβάλα.

Μετά το '49 που ο Στάλιν τους μετέφερε όλους από δω κι από κει. στο Καζακστάν. χάσανε και τη γλώσσα. χάσανε τα πάντα. Μέχρι το '49 που ήτανε στον Καύκασο. στο Σοχούμι. στο Βατούμ. στη Μαύρη Θάλασσα. είχανε συλλόγους. δίνανε θεατρικές παραστάσεις. είχανε σχολεία. μαθαίνανε τη γλώσσα. μετά τα χάσανε όλα.

Η επιλογή έγινε από μία επιτροπή της Ομοσπονδίας Ποντιακών Σωματείων στην οποία. εκτός από τον Στολτίδη. τον πρόεδρο. συμμετέχω και 'γω μαζί με δύο λυράρηδες. τον Γιώργο Αμαραντίδη και τον Μιχαλάκη Καλιοντζίδη. Επίσης συμβουλευτήκαμε τον Γιάννη Τσίγανιδη. που είναι καθηγητής στο Μετσόβιο Πολυτεχνείο και βαθύτατος γνώστης και κατεβάσαμε από τη Θεσσαλονίκη τον Στάθη Ευσταθιάδη. τον καλύτερο λαογράφο που έχουμε στον ποντιακό χώρο.

Ο Καλιοντζίδης γράφει τις νότες για τους αυριανούς λυράρηδες. οι οποίοι είναι πάρα πολλοί και μαθαίνουν μουσική. Γράφει μόνο το σκελετό. γιατί η ομορφιά της ποντιακής μουσικής είναι στη δεξιοτεχνία του λυράρη. κατά πόσο μπορεί να βάλει δικά του πράγματα ή τη φαντασία του. Όμως ο σκελετός είναι πανομοιότυπος. δεν αλλάζει από λυράρη σε λυράρη. υπάρχει μία συγκεκριμένη μουσική κι από 'κει και πέρα υπάρχει η δεξιοτεχνία του κάθε οργανοπαίχτη.

Φωτ.: Σ. Ε. -ντέφι

Η Βουλή των Ελλήνων. με μια μικρή καθυστέρηση 70 χρόνων. αναγνώρισε επισήμως ως γενοκτονία τη συστηματική εξόντωση των Ποντίων από τους Τούρκους και ικανοποίησε το αίτημα να καθιερωθεί η 19η Μαΐου ως ημέρα μνήμης. Η φωτογραφία είναι από μια θαυμάσια εκδήλωση που διοργάνωσαν οι ποντιακοί σύλλογοι και τα σωματεία της νότιας Ελλάδας. στο Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας.

Η κασετίνα θα συνοδεύεται από δύο βιντεοκασέτες με τους χορούς, ώστε να μην χαθούν ούτε οι χοροί, ούτε η μουσική. Με υλικό δικό μου. Μου μπήκε το μικρόβιο από τότε που ήμουνα στη Δώρα Στράτου. Εδώ και 15 χρόνια κάνω καταγραφές ανθρώπων πρώτης γενεάς, που χορεύουν χορούς οι οποίοι δεν έχουν αποκτήσει πανποντιακό χαρακτήρα. Έχω γύρω στους 56 χορούς. Πολλοί χοροί χαθήκανε εδώ και άλλοι αποκτήσανε πανποντιακό χαρακτήρα, δηλαδή αγκαλιαστήκανε από όλους τους Ποντίους και χορευτήκανε κατά κόρον, παρ' όλο που εκεί είχανε τοπικό χαρακτήρα.

Για παράδειγμα, το κότσαρι και η λετοίνα, της περιοχής Καρς στον Πόντο. Η Τραπεζούντα δεν τους ήξερε αυτούς τους χορούς: ο παππούς μου δεν τους ήξερε, ούτε τους είχε δει ούτε τους είχε ακούσει ποτέ. Εδώ όμως ενώθηκαν όλοι οι Πόντιοι, ανέβηκε το βιοτικό επίπεδο, εργαστήκανε στους ίδιους χώρους, υπήρξε μια αλληλογνωριμία και κάποιοι χοροί που ήτανε σιγανοί, που δεν αρέσανε ιδιαίτερα στον κόσμο, που δεν ήτανε φαντεζί χοροί, πεταχτήκανε στην άκρη.

Και δεν είναι μόνον οι χοροί που χάνονται, είναι και τα κοστούμια που είναι άσχετα και φορτωμένα. Είναι δυνατόν να παρουσιάζεις ένα παιδί να χορέψει ποντιακούς χορούς, κουβαλώντας σφαίρες και πιστόλια και μαχαίρια πάνω του; Δεν είναι τραγικά πράγματα αυτά;

Λες κι ο Πόντιος ούτε χόρευε ούτε τραγουδούσε για να διασκεδάσει. Αυτή την εικόνα δίνουνε τα ποντιακά συγκροτήματα. Ότι, όταν σηκωνότανε ο Πόντιος για να χορέψει, ήτανε προετοιμασμένος για πόλεμο! Χορεύει έναν απλό χορό που πρέπει να τραγουδήσεις, να γελάσεις, να το διασκεδάσεις και δίνει την αίσθηση ότι του χεις σκοτώσει τον πατέρα, με κρεμασμένα τα μούτρα κι άγριο ύφος! Όλοι οι χοροί είναι πολεμικοί; Δεν υπάρχει ένας χορός που μπορείς να διασκεδάσεις;

Στον κόσμο περνάει μια λανθασμένη εικόνα. Στήνουνε τα μικρόφωνα κι ο κλαρινίστας είναι με το κοστούμι του, αυτός που παίζει το τουμπερλέκι έχει φορέσει ένα φέσι κι ένα ζωνάρι πάνω από το μαύρο παντελόνι, για να δείχνει ότι κολλάει κάπως, και το συγκρότημα είναι κάκιστα ντυμένο μέσα σε κάτι κακοτράχαλα βουνά, με κάτι λήψεις ερασιτεχνικές. Είναι δυνατόν να περάσεις μ' αυτό τον τρόπο την ελληνική παράδοση στον ελληνικό λαό;

Το μεγαλύτερο λάθος έγινε από δική μας άγνοια, από άγνοια πολλών ανθρώπων, που είχανε τη διάθεση να προσφέρουνε μέσα από τους συλλόγους, αλλά θέλανε και την καρέκλα και δεν σκεφτήκανε ότι χρειάζονται και κάποιες γνώσεις. Παραγγέλνουν σε κάποιον που ξέρει να ράβει ένα κοστούμι, αλλά δεν ξέρει το ποντιακό και γιαυτό έχουν γεμίσει κόκκινα, πράσινα, κίτρινα, μπλε χρώματα σαν τα γεωργιανά κοστούμια. Με σιρίτια που δεν υπάρχουν στο πο-

ντιακό κοστούμι. Και δεν ρίχνουν μια ματιά στο φωτογραφικό υλικό με τα γνήσια.

Αυτοί που διοικούν τους συλλόγους δεν γνωρίζουν το ποντιακό κοστούμι και δεν έχουν ιδέα από τον ποντιακό χορό, γιατί αν είχανε ευαισθησία δε θα φτάναμε σ' αυτή την κατάντια, σ' αυτή την παραποίηση.

Υπήρχανε εποχές που δικαιολογούσες κάποια πράγματα γιατί, οι άμεσες ανάγκες της πρώτης γενιάς ήτανε η επιβίωση και ξεκινούσαν από το μηδέν. Ο τόπος δεν τους άφησε ούτε χρυσό δόντι στο στόμα. Ήρθανε σ' ένα άγνωστο μέρος, τους βάλανε σε καραντίνα και μετά τους στείλαν στα κακοτράχαλα βουνά της Μακεδονίας με 4-5 στρέμματα, που και χρυσάφι να τα φυτέψεις δεν ζεις. Και μιλάμε για πολυμελείς οικογένειες. Οι πιο μικρές είχανε 5-6 παιδιά. Μια θεία του πατέρα μου είχε 18 εν ζωή. Καταλαβαίνετε τι τραβήξανε. Όσα λάθη γίνανε εκείνη την περίοδο και από τη δεύτερη γενιά που έπεσε μέσα στον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, τα δεχόμαστε, αλλά σήμερα που το βιοτικό επίπεδο καλυτέρεψε;

Υπήρξε μία περίοδος που ήταν ανάγκη της εποχής το τυποποιημένο. Το παραδοσιακό είχε ξεφτίσει και σκεφτήκανε να βάλουνε κάποιες φιγούρες, για να το κάνουνε πιο θεαματικό. Έκανες αμάν-αμάν να δώσεις τη μονοκατοικία σου για να χτιστεί μία πολυκατοικία, για να πάρεις ένα διαμέρισμα και να νιώσεις ότι είσαι άνθρωπος. Σήμερα όμως, πόσες πολυκατοικίες θα πουλούσες, για να μείνεις σε μια μονοκατοικία; Μου θυμίζει, όταν ήμουνα μωρό, που έρχονταν κάποιοι επιτήδειοι στο χωριό με εικόνες από γυαλί και καθρέφτη, που μέσα φαινόταν ο Σταυρός και μεις καθόμασταν στη σειρά και παρακαλούσαμε να τους δώσουμε τις εικόνες τις παμπάλαιες, για να πάρουμε τους καθρέφτες. Τόσο μας έκοβε.

Σήμερα, θα έδινες φορτηγά ολόκληρα από κείνες τις εικόνες, για να πάρεις μία παλιά. Οι συνθήκες της ζωής κι οι απαιτήσεις του κόσμου έχουν αλλάξει.

Πιστεύω ότι είναι η πιο κατάλληλη εποχή τώρα. Θα ξαναγυρίσουμε στη παράδοσή μας, γιατί αυτή δεν έγινε από έναν άνθρωπο γιατί έτσι αποφάσισε: είναι η δημιουργία ενός λαού, είναι η δημιουργία αιώνων και πρέπει να τη φυλάξουμε με θρησκευτική ευλάβεια, αν θέλουμε να τη διαιωίσουμε. Η φθορά σ' αυτές τις κοινωνίες είναι δεδομένη, αλλά τουλάχιστον να τη φρενάρουμε όσο μπορούμε ή τουλάχιστον να έχουμε κάποιες καταγραφές αυθεντικές και από κει και πέρα ο καθένας ας κάνει ό,τι νομίζει.

Αλλά να έχουμε ένα δείγμα γραφής πώς είναι το παραδοσιακό, ώστε οι επόμενες γενεές να ξέρουν ότι μπορεί σήμερα να τραγουδάω ή να παίζω λύρα ή να χορεύω τον τάδε χορό έτσι, αλλά η πραγματική του μορφή είναι εκείνη που είναι κάπου καταγραμμένη.”

PRODUCTION SOUND® *E.E.*

SOUND AND LIGHT EQUIPMENT

KOMNHNQN 39, AΘHNA 114 73
THA.: 6424459, 6452862 FAX: 6448737

Ελάτε στις Μάσκες!

**ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ
ΜΑΝΩΛΗΣ ΜΕΞΑΝΤΩΝΑΚΗΣ
ΜΑΡΙΝΑ ΣΚΙΑΔΑΡΕΣΗ
ΤΑΚΗΣ ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΡΥΝΗΣ
ΕΛΕΝΑ ΒΑΡΒΑΚΗ
ΜΑΡΙΑ ΑΝΤΩΝΙΟΥ**

ΣΤΗΝ ΟΜΟΡΦΗ ΝΥΧΤΑ

Αγίας Γλυκερίας 44 & Στεφανοπούλου 1 - Γαλάτσι - Τηλ: 2929 939/40/41

Γραφτείτε συνδρομητές για 12 τεύχη

ΕΛΛΑΔΑ-ΚΥΠΡΟΣ (ΔΡΧ. 16.000)

ΗΠΑ (\$85) ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ (\$ ΑΥΣΤΡ.115) ΕΥΡΩΠΗ (DM120, FR420, £55, \$80)

ΙΣΡΑΗΛ (US \$75) ΑΛΒΑΝΙΑ (US \$12) ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΕΣ π.Σ.Ε.(Κ.Α.Κ) (US \$12)

ΑΛΛΕΣ ΧΩΡΕΣ (US \$85)

Όνομα .....

Διεύθυνση .....

Χώρα.....

Τηλέφωνο ..... Fax: .....

ΝΤΕΨΙ

Εμβάσματα: Σ. Ελληνιάδης • Σόλωνος 85, Αθήνα 106 79 • Τηλ.: 3629569

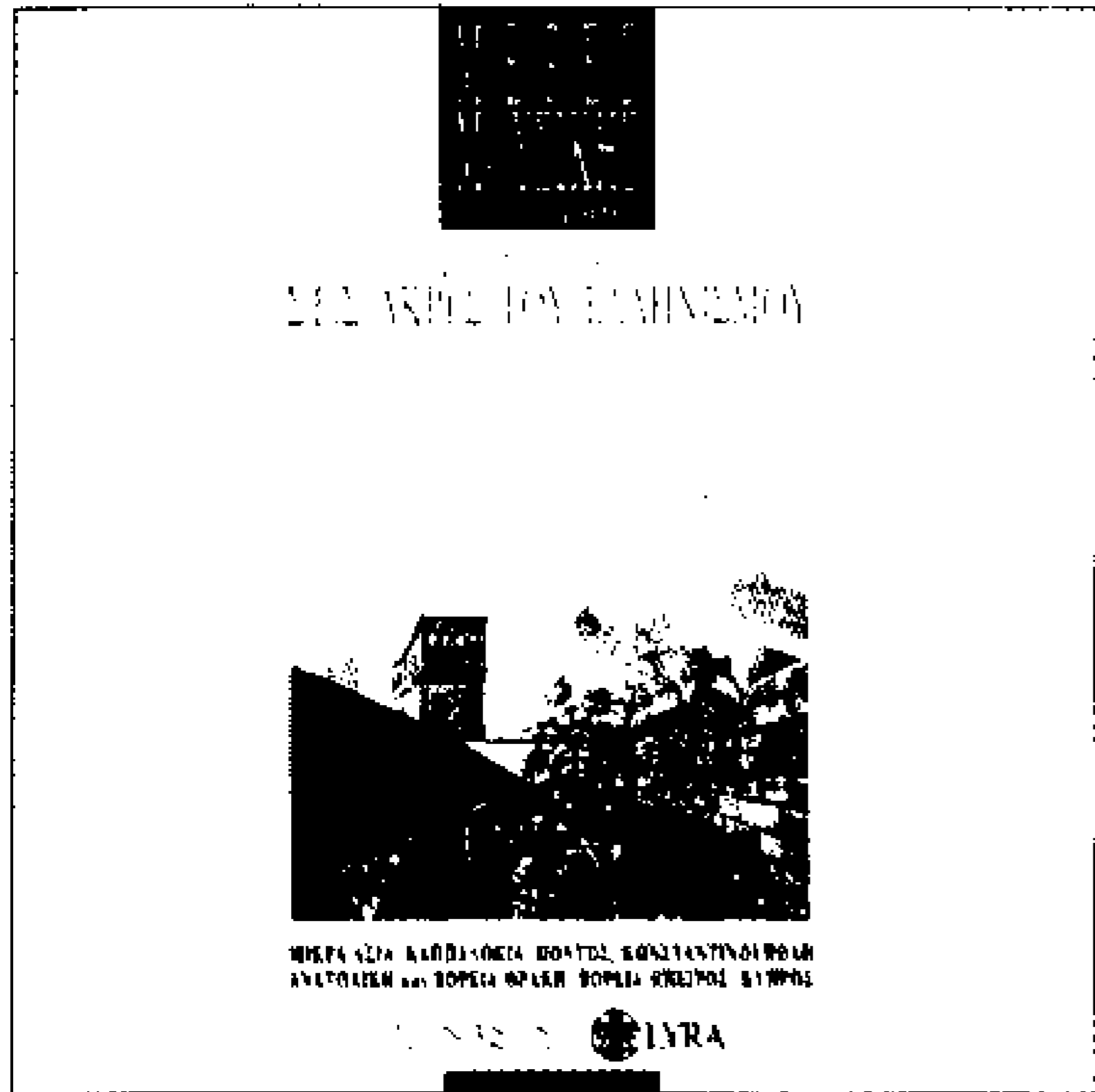
η ΣΙΝΑΣΟΣ

και η LYRA

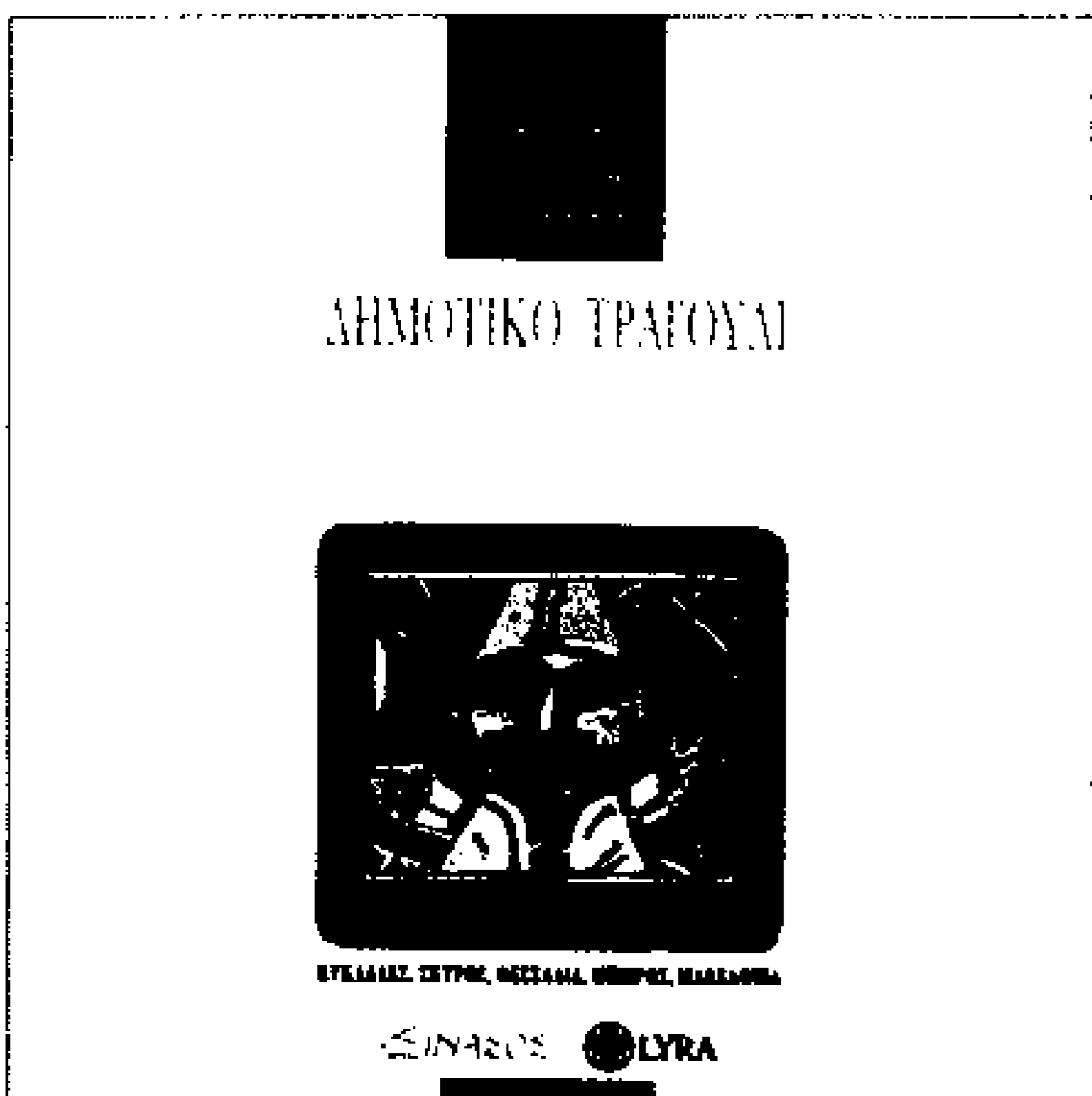
παρουσιάζουν

ΜΕΡΕΣ
ΜΟΥΣΙΚΗΣ

1922 - 1992

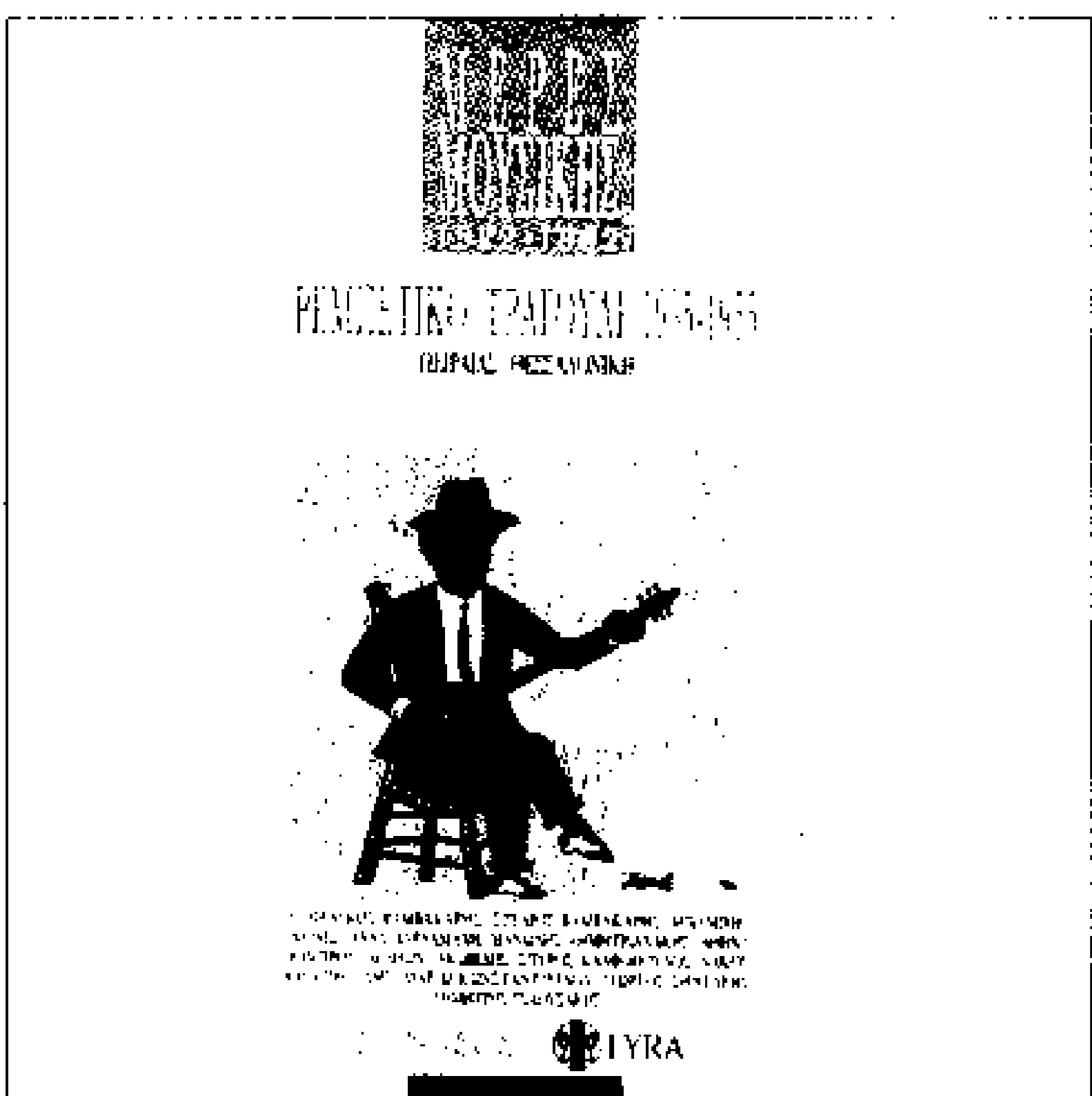
ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΣΤΙΣ ΑΚΡΕΣ ΤΟΥ
ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

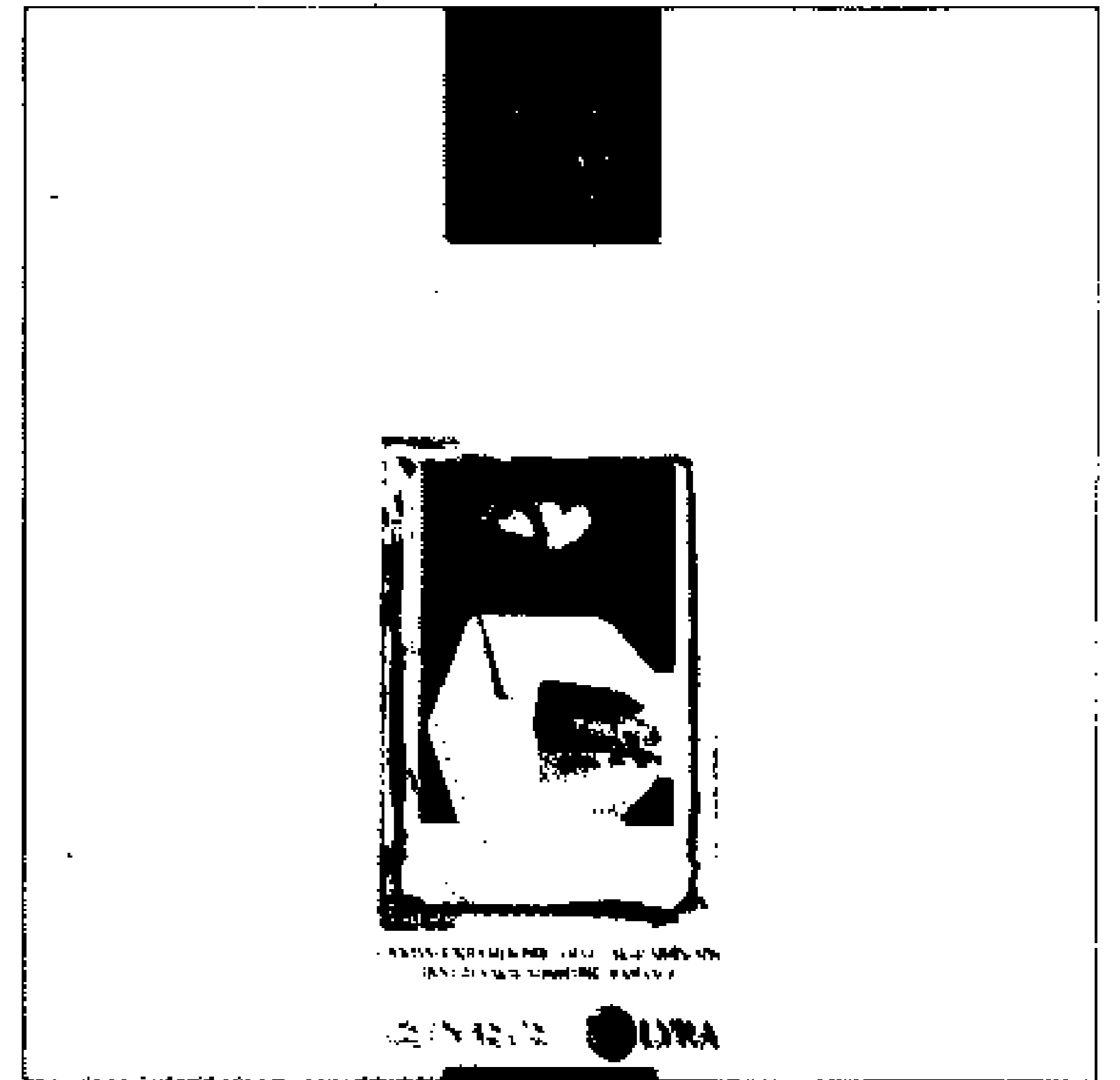
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

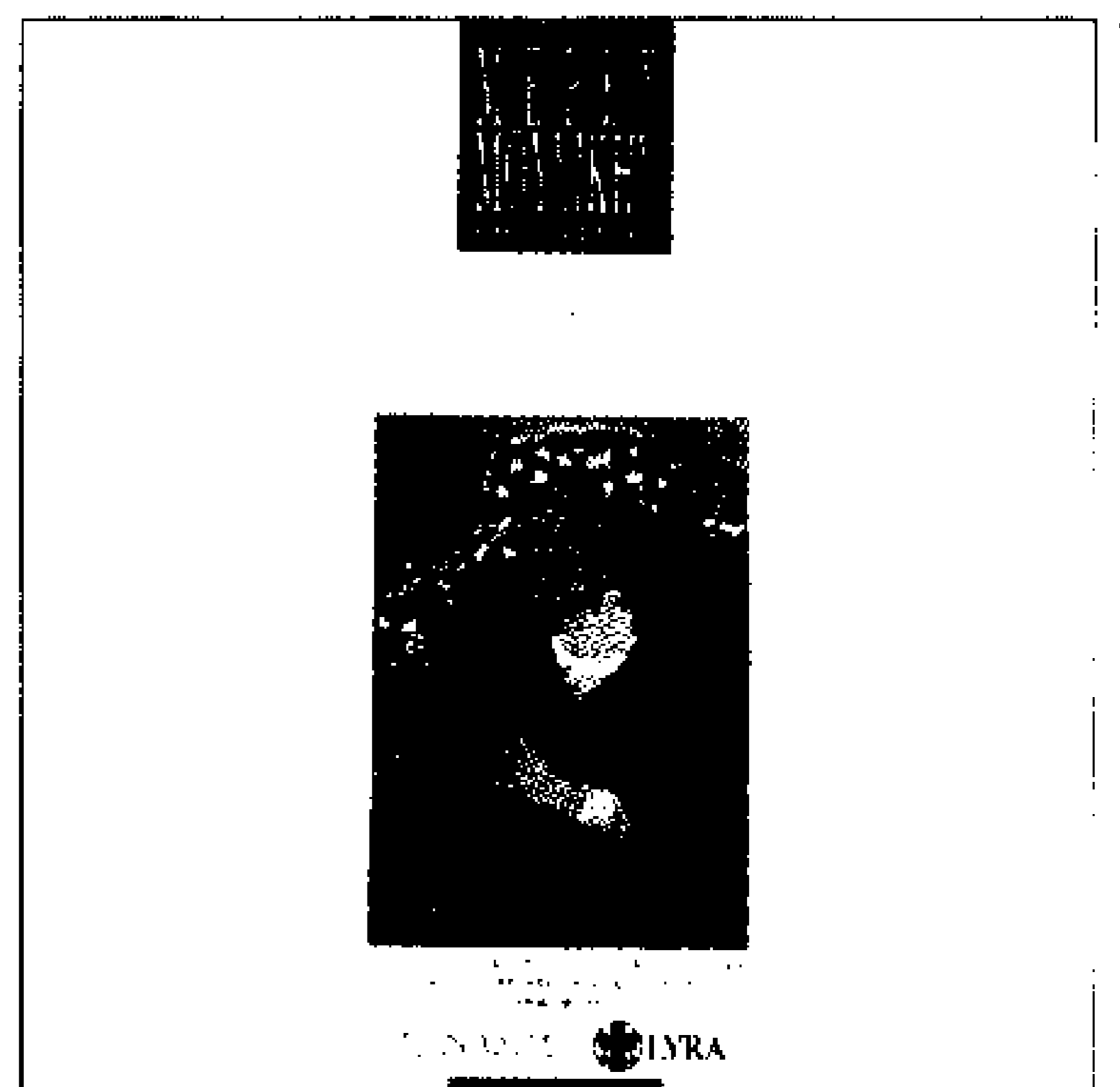
ΡΕΜΠΗΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ 1850-1934
(Μ. ΑΣΙΑ, ΕΛΛΑΔΑ, ΑΜΕΡΙΚΗ)

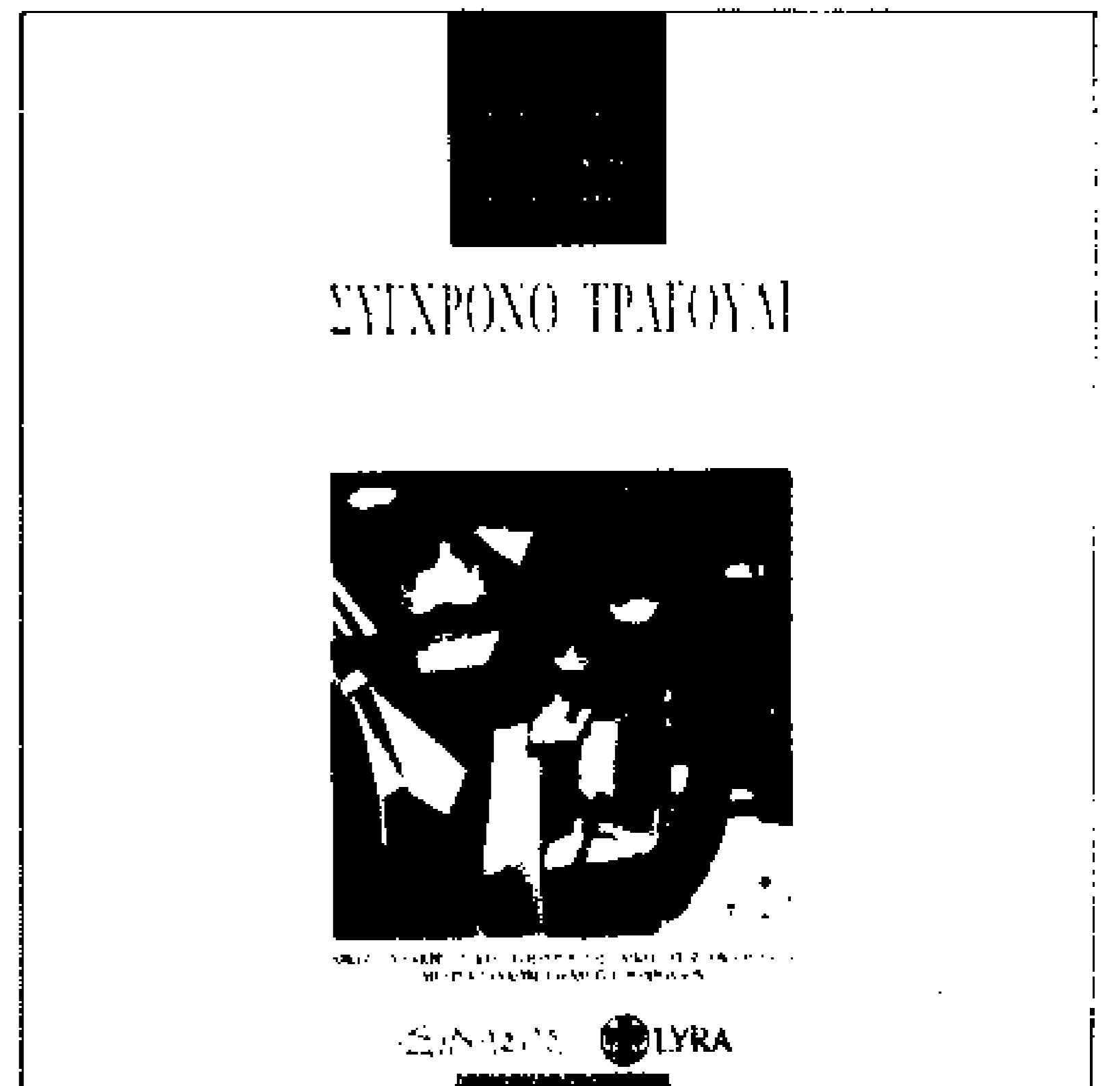
ΡΕΜΠΗΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ 1935-1955
(ΠΕΙΡΑΙΑΣ, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ)

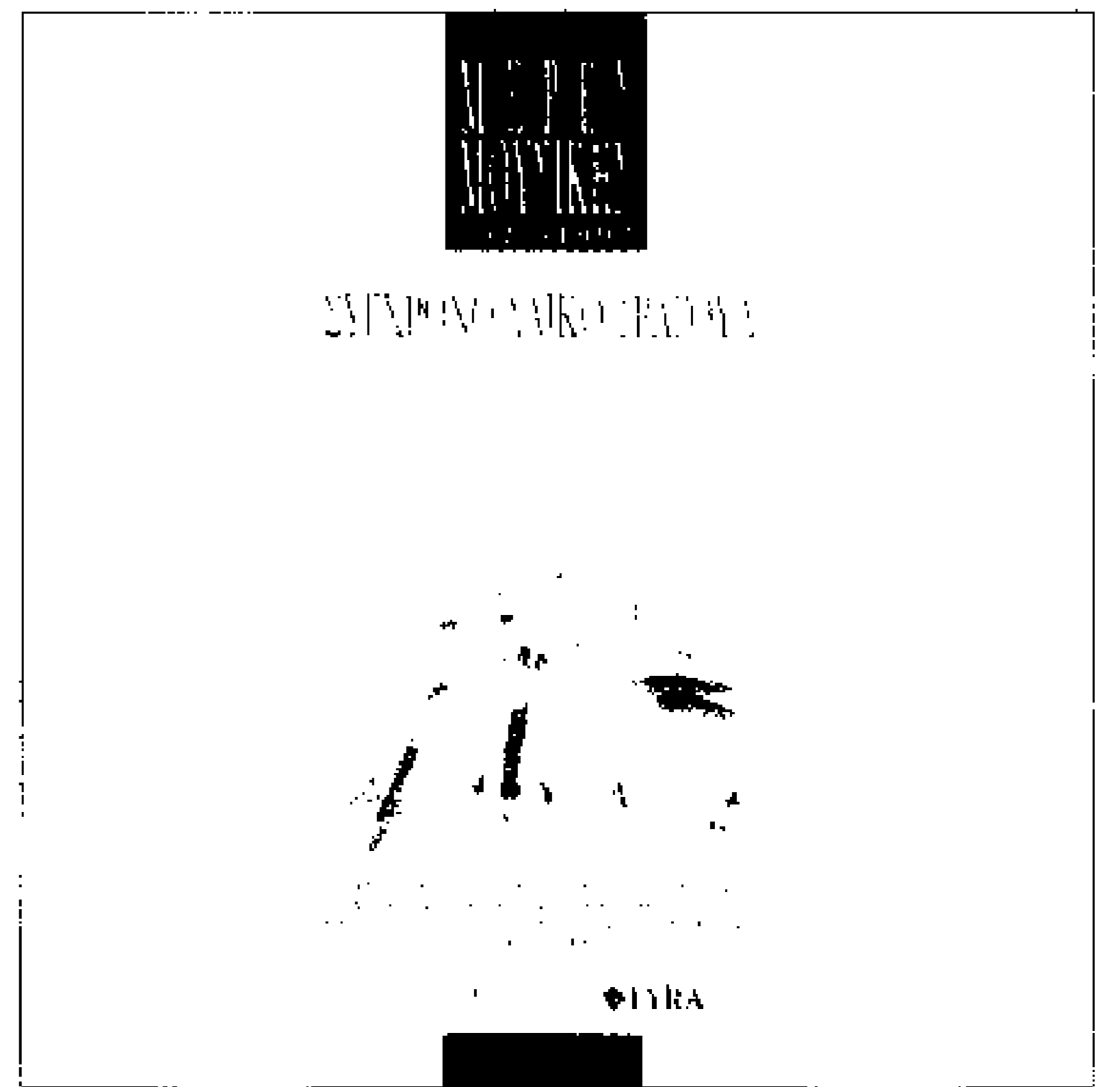
ΕΛΑΦΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

ΕΝΤΕΧΝΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

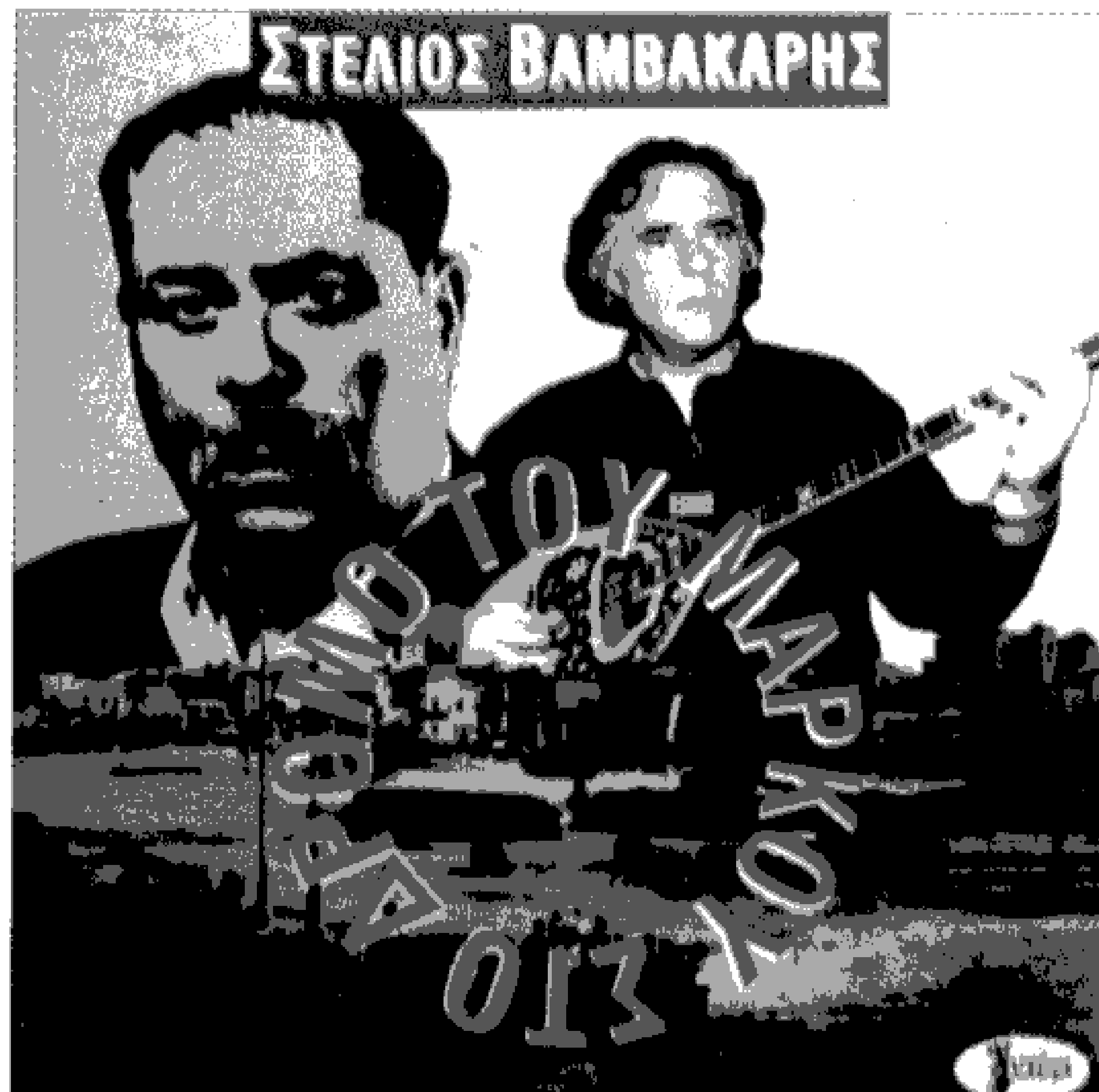
ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΛΑΪΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

ΑΝΤΩΝΗΣ ΠΑΠΑΝΔΡΟΥ
ΕΡΜΙΟΝΟΣ ΜΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ
ΚΑΡΩΛΟΣ ΤΡΑΓΩΝΗΣ
ΚΑΡΩΛΟΣ ΛΟΥΔΑΚΗΣ
ΚΛΑΥΔΙΟΥΣΣΑΝΔΡΟΣ ΣΠΥΡΟΣ
ΧΡΗΣΤΟΣ ΚΑΛΩΣΤΕΡΗΣ ΛΟΥΚΙΑΝΟΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ
ΚΟΥΤΕΡΙΝΗ-ΤΣΟΛΑΝΑΧΗ ΕΛΕΟΝΙΚΗ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΥΛΟΣ ΒΙΚΟΣ
ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΥ-ΣΙΛΕΡΗ ΚΟΥΛΑ
ΚΟΥΚΑ ΚΑΤΕΡΙΝΑ
ΚΟΥΛΑΞΙΖΗΣ ΛΑΖΑΡΟΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΑΝΤΡΗ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΧΡΗΣΤΟΣ
ΛΑΖΟΠΟΥΛΟΣ ΛΑΚΗΣ
ΛΕΜΠΕΣΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ
ΛΗΔΑ
ΜΑΚΡΗΣ ΗΛΙΑΣ
ΜΑΡΙΩ
ΜΠΙΝΙΑΡΗΣ ΤΑΚΗΣ
ΜΠΙΘΙΚΩΤΣΗΣ ΓΡΗΓΟΡΗΣ
ΜΠΑΛΑΣ ΜΠΕΜΠΑ
ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ ΧΡΗΣΤΟΣ
ΝΟΡΜΑ ΡΙΑ
ΞΕΝΑΚΗ ΠΕΝΥ
ΞΙΝΤΑΡΗΣ ΓΙΩΡΓΟΣ
ΞΥΔΑΚΗΣ ΝΙΚΟΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ ΝΙΚΟΣ
ΠΑΝΤΕΛΕΩΝ-ΓΕΩΡΓΑΝΤΖΗ ΒΑΣΩ
ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ ΜΙΧΑΛΗΣ
ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΣΤΑΣ
ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ ΓΙΩΡΓΟΣ
ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ ΝΙΚΟΣ
ΠΕΡΠΙΝΙΑΔΗΣ ΒΑΓΓΕΛΗΣ
ΠΟΡΤΟΚΑΛΟΓΛΟΥ ΝΙΚΟΣ
ΣΑΡΡΗΣ ΓΙΩΡΓΟΣ
ΣΙΚΚΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ
ΣΜΟΚΟΒΙΤΗΣ ΚΩΣΤΑΣ
ΣΟΥΚΑΣ ΤΑΚΗΣ
ΣΤΑΜΑΤΙΟΥ ΓΙΑΝΝΗΣ
ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΒΟΡΕΙΟΗΠΕΙΡΩΤΩΝ
ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΚΑΡΑΓΚΟΥΝΗΔΩΝ
ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΛΥΚΕΙΟΥ ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ
ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΠΟΝΤΙΩΝ "ΑΡΓΟΝΑΥΤΑΙ-ΚΟΜΗΗΝΟΙ"
ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΣΕΧΝΑΣ
ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΣΚΥΡΙΑΝΩΝ
ΤΑΜΠΟΥΡΗΣ ΠΕΤΡΟΣ
ΤΑΝΑΓΡΗ ΜΕΛΙΝΑ
ΤΣΑΛΙΓΟΠΟΥΛΟΥ ΕΛΕΝΗ
ΤΣΑΟΥΣΑΚΗΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ
ΧΟΝΔΡΟΝΑΚΟΣ (ΚΙΟΥΠΡΟΥΛΗΣ ΝΑΚΟΣ)
ΧΡΙΣΤΙΑΝΑ
ΨΑΡΙΑΝΟΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ
Κ.ά..

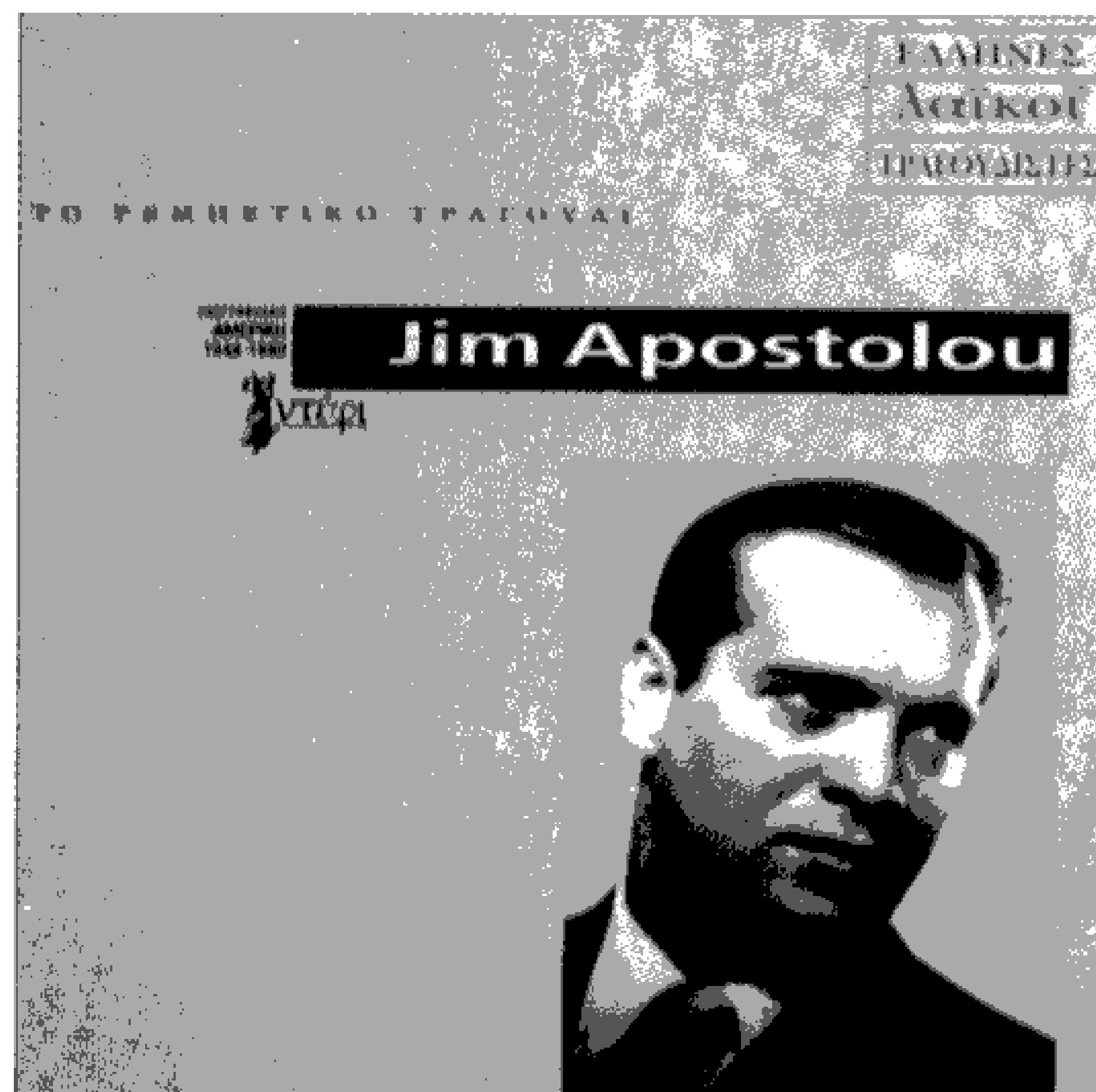
ΤΟ

παρουσιάζει

ΣΤΕΛΙΟΣ ΒΑΜΒΑΚΑΡΗΣ
Στο δρόμο του Μάρκου

JIM APOSTOΛΟΥ
Πηχογραφήσεις στην Αμερική

ΝΙΚΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ
Αρχόντισσα του λιμανιού

ΓΙΩΡΓΟΥ ΠΑΠΑΔΑΚΗ
Κρυστάλλινες νύχτες

τέσσερις ελληνικές όψεις

Από τα καλά καταστήματα δίσκων
και το Ντέφι (τηλ.: 3629.569, φαξ:3641.334)